

Stentau rhydwelïau coronaidd

**Deall arweiniad NICE –
gwybodaeth i bobl â chlefyd y galon,
eu teuluoedd a'u gofalwyr a'r cyhoedd**

Stentau rhydweliâu coronaidd

Deall arweiniad NICE – gwybodaeth i bobl â chlefyd y galon, eu teuluoedd a gofalwyr, a'r cyhoedd

Dyddiad cyhoeddi: Hydref 2003

Dyddiad adolygiad: Tachwedd 2004

I archebu copïau

Gellir archebu copïau o'r llyfryn hwn o Linell Ymateb y GIG; ffoniwch 0870 1555 455 a dyfynnwch y rhif cyfeirnod N0335. Mae copi Saesneg yn unig ar gael hefyd, rhif cyfeirnod N0334. Mae arfarniad technegol NICE y seiliwyd y wybodaeth hon arno, sef *Coronary artery stents*, ar gael o wefan NICE (www.nice.org.uk). Gellir cael copïau hefyd o Linell Ymateb y GIG, rhif cyfeirnod N0341.

Sefydliad Cenedlaethol dros Ragoriaeth Glinigol

MidCity Place
71 High Holborn
London
WC1V 6NA

Gwefan: www.nice.org.uk

ISBN: 1-84257-406-X

Cyhoeddwyd gan y Sefydliad Cenedlaethol dros Ragoriaeth Glinigol
Hydref 2003

Cysodwyd gan Icon Design, Eton
Argraffwyd gan Abba Litho Sales Limited, Llundain

© Y Sefydliad Cenedlaethol dros Ragoriaeth Glinigol, Hydref 2003.
Cedwir pob hawl. Gellir atgynhyrchu'r deunydd hwn am ddim at
ddibenion addysgol ac at ddibenion nad ydynt yn gysylltiedig ag elw o
fewn y GIG. Ni chaniateir atgynhyrchu gan neu ar gyfer sefydliadau
masnachol heb ganiatâd ysgrifenedig uniongyrchol y Sefydliad
Cenedlaethol dros Ragoriaeth Glinigol.

Cynnwys

Beth yw arweiniad NICE?	4
Beth yw clefyd rhydwelïau coronaidd?	5
Beth yw stentau rhydwelïau coronaidd?	6
Beth mae NICE wedi ei argymhell ar gyfer stentau rhydwelïau coronaidd?	7
Beth ddylwn i ei wneud nesaf?	9
A fydd NICE yn adolygu ei arweiniad?	9
Gwybodaeth bellach	10

Beth yw arweiniad NICE?

Mae'r Sefydliad Cenedlaethol dros Ragoriaeth Glinigol yn rhan o'r GIG. Mae'n cynhyrchu arweiniad (argymhellion) ar ddefnyddio meddyginiaethau, offer meddygol, profion diagnostig a gweithdrefnau o fewn y GIG yng Nghymru a Lloegr.

I gynhyrchu'r arweiniad hwn, bydd NICE yn edrych ar ba mor dda y mae'r feddyginiaeth, yr offer neu'r weithdrefn yn gweithio a hefyd ar ba mor dda y maent yn gweithio o'u cymharu â'r gost. Gelwir y broses hon yn arfarniad. Mae'r broses o arfarnu yn cynnwys gwneuthurwyr y feddyginiaeth neu'r offer y cynhyrchir yr arweiniad ar ei gyfer, a'r sefydliadau sy'n cynrychioli'r ymarferwyr gofal iechyd proffesiynol, y cleifion a'u gofalwyr y mae'r arweiniad yn effeithio arnynt.

Gofynnwyd i NICE edrych ar y dystiolaeth sydd ar gael ar ddefnyddio stentau rhydwelïau coronaidd mewn llawdriniaethau ar gyfer math o glefyd y galon a elwir yn glefyd rhydwelïau coronaidd. Gofynnwyd i NICE ddarparu gwybodaeth a fydd yn cynorthwyo'r GIG yng Nghymru a Lloegr i benderfynu pryd y dylid defnyddio stentau rhydwelïau coronaidd.

Beth yw clefyd rhydweliâu coronaidd?

Mae'r galon yn gyhyr y mae angen cyflenwad parhaus o ocsigen a maeth arni er mwyn parhau i weithio. Caiff y rhain eu cludo yn y gwaed, a gelwir y pibellau sy'n cario gwaed i gyhyr y galon yn rhydweliâu coronaidd.

Bydd clefyd rhydweliâu coronaidd (a elwir hefyd yn glefyd coronaidd y galon) yn digwydd pan fydd braster yn casglu ym muriau'r rhydweliâu, gan gulhau'r gofod y tu mewn iddynt. Ceir sawl rhydweli goronaidd, a gellir effeithio ar unrhyw rai ohonynt. Yn aml, caiff dwy rydweli neu fwy eu culhau fel hyn.

Gallai culhau'r rhydweliâu olygu nad ydynt yn cyflenwi digon o waed i gario'r holl ocsigen sydd ei angen ar gyhyr y galon. Mae hon yn broblem benodol pan fydd pobl yn gwneud ymarfer corff, pan fydd angen i'r galon weithio'n galetach.

Symptom mwyaf cyffredin clefyd rhydweliâu coronaidd yw angina, sef poen neu deimlad o dyndra yn y frest, a allai ymledu'n aml i'r cefn, yr ysgwyddau a'r breichiau. Caiff achos o angina ei ysgogi yn aml gan weithgaredd corfforol. Mewn achosion difrifol, caiff rhydweli sydd wedi culhau ei blocio, a bydd hyn yn achosi trawiad ar y galon. Gyda thrawiad ar y galon, ni all gwaed gyrraedd rhan o gyhyr y galon a bydd y rhan yr effeithir arni yn marw.

Beth yw stentau rhydweliâu coronaidd?

Tiwbiau o rwyllau gwifrog bach yw stentau rhydweliâu coronaidd a gaiff eu defnyddio yn ystod un math o lawdriniaeth ar gyfer clefyd rhydweliâu coronaidd.

Caiff y stentau hyn eu gosod yn y rhydveli goronaidd gul yn ystod gweithdrefn a elwir yn angioplasti balwân (yr enw meddygol cywirach am hyn yw angioplasti coronaidd trawsoleuol drwy'r croen, neu PTCA yn fyr). Caiff stent gyda balwân fach y tu mewn iddo ei osod ar ddiwedd tiwb tenau (a elwir yn gatheter), a'i roi mewn gwythïen yn y forddwyd. Yna, caiff y catheter ei gyfeirio o amgylch y corff nes y bydd blaen y catheter yn cyrraedd y rhan o'r rhydveli goronaidd sydd wedi culhau. Caiff y balwân ei chwyddo'n araf er mwyn agor y rhydwel.

Mae'r stent wedi ei wneud o rwyllau gwifrog. Wrth i'r balwân chwyddo, bydd y stent yn ehangu. Yna, tynnir yr aer o'r balwân a chaiff y balwân ei thynnu allan o'r corff, gan adael y stent yn y rhydveli. Bydd y stent yn cadw ei siâp ar ôl i'r balwân gael ei thynnu allan a bydd yn cadw'r rhydveli ar agor.

Gellir gwneud angioplasti balwân heb ddefnyddio stent, ond bydd y stent fel arfer y cadw'r rhydveli ar agor am gyfnod hwy. Hyd yn oed ar ôl gosod stent, gall y rhydveli gulhau eto ymhen ychydig fisoedd. Caiff rhai stentau eu gorchuddio

bellach â chyffur a gaiff ei ryddhau'n araf i'r rhydsweli er mwyn ceisio atal hyn rhag digwydd. Gelwir y rhain yn stentau distreulio cyffuriau, a gelwir y stentau heb eu gorchuddio â chyffur yn stentau metel noeth.

Beth mae NICE wedi ei argymhell ar gyfer stentau rhydsweliau coronaidd?

Yn ystod yr arfarniad, darllenodd Pwyllgor Arfarnu NICE dystiolaeth a chlywodd dystiolaeth hefyd gan:

- astudiaethau o ansawdd uchel o stentau rhydsweliau coronaidd
- meddygon â gwybodaeth arbenigol am glefyd rhydsweliau coronaidd a thriniaeth ohono
- unigolion â gwybodaeth arbenigol o'r materion sy'n effeithio ar bobl sydd â chlefyd rhydsweliau coronaidd
- sefydliadau sy'n cynrychioli barn y bobl y bydd yr arweiniad yn effeithio arnynt (naill ai am fod ganddynt glefyd rhydsweliau coronaidd neu am eu bod yn gofalu am rywun sydd â chlefyd rhydsweliau coronaidd, neu am eu bod yn gweithio yn y GIG a'u bod yn darparu gofal i bobl sydd â'r cyflwr hwnnw)
- gwneuthurwyr stentau.

Mae'r dystiolaeth wedi ei chrynhai yn yr arweiniad llawn (gweler y manylion ar y diwedd). Rhoddir mwy o wybodaeth am yr astudiaethau yn yr Adroddiad Asesu ar gyfer yr arfarniad hwn (gweler y manylion ar y diwedd).

Mae NICE wedi gwneud yr argymhellion canlynol yngl_ n â defnyddio stentau mewn llawdriniaethau ar gyfer clefyd rhydweliâu coronaidd yng Nghymru a Lloegr.

Fel arfer, dylai stent gael ei ddefnyddio yn ystod angioplasti balw'n mewn person sydd ag angina neu sydd wedi cael trawiad ar y galon.

Dylai'r penderfyniad ar y math o stent i'w ddefnyddio ddbynnu ar symptomau'r person, ac ar faint a ffurf y rhan o'r rhydweli sydd wedi culhau. Dylai stent distreulio cyffuriau gael ei ddefnyddio os oes gan y person angina, a bod y diamedr y tu mewn i'r rhydweli yn llai na 3mm ar draws, neu fod y man sydd wedi culhau yn hwy na 15mm o hyd. Ceir sawl math o stent distreulio cyffuriau gwahanol, sy'n cynnwys cyffuriau gwahanol. Mae NICE yn argymhell stentau sy'n cynnwys naill ai cyffur o'r enw sirolimus, neu un a elwir yn paclitaxel, gan mai ar y cyffuriau hyn y gwnaed y rhan fwyaf o'r gwaith ymchwil.

Os oes mwy nag un rhydweli wedi culhau, dylai meddygon benderfynu pa fath o stent i'w ddefnyddio ar gyfer pob rhydweli ar wahân.

Mae'r arweiniad hwn yn ymdrin â'r driniaeth ar gyfer pobl a fyddai fel arfer yn cael cynnig rhyw fath o angioplasti balŵn. Nid yw NICE wedi gwneud unrhyw argymhellion ar ddefnyddio stentau i drin pobl sydd wedi cael trawiad ar y galon yn ystod y 24 awr flaenorol, na phobl oedd â cheulad gwaed yn y rhydweli oedd wedi culhau.

Beth ddylwn i ei wneud nesaf?

Os oes gennych chi neu rywun yr ydych yn gofalu amdano glefyd rhydweliâu coronaidd a'ch bod wedi cael eich argymhell i gael rhyw fath o angioplasti balŵn, dylech drafod yr arweiniad hwn gyda'ch meddyg.

A fydd NICE yn adolygu ei arweiniad?

Bydd. Caiff yr arweiniad ei adolygu ym mis Tachwedd 2004

Gwybodaeth bellach

Mae gwybodaeth bellach am NICE a'r arweiniad llawn ar Coronary artery stents a gyhoeddwyd i'r GIG ar gael ar wefan NICE (www.nice.org.uk). Mae'r Adroddiad Asesu, sy'n cynnwys manylion yr astudiaethau a ystyriwyd, hefyd ar gael o wefan NICE. Gellir gwneud cais am yr arweiniad hefyd o Linell Ymateb y GIG drwy ffonio 0870 1555 455 a dyfynnu cyfeirnod NO341.

Os oes gennych fynediad i'r rhyngrwyd, ceir mwy o wybodaeth am glefyd rhydweliâu coronaidd ac angina o wefan Galw Iechyd Cymru (www.nhsdirect.nhs.uk). Gallwch ffonio Galw Iechyd Cymru hefyd ar 0845 46 47.